

ΜΕΡΙΚΕΣ ΑΠ' ΤΙΣ ΚΡΙΣΕΙΣ
ΓΙΑ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΑ ΕΡΓΑ ΤΟΥ ΖΗΣΗ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

— ΑΝΤ. ΦΩΣΤΙΕΡΗΣ (ἀπ' τήν ἐπιθεώρηση τοῦ βιβλίου «Διαβάζω», ἔτος 3-4, 1976):... ὁ Ζήσης Οικονόμου μπορεῖ καί πρέπει νά λογαριάζεται ἀνάμεσα στίς πῶ σημαντικές, συνετεῖς καί ὑπεύθυνες δυνάμεις τῆς νέας μας ποιήσης.

— ΑΓΓ. ΦΟΥΡΙΩΤΗΣ (ἀπ' τήν ἐφημερίδα «Ἀκρόπολις», 3-10-76): «Ὁσα τὸ νά ξεχωρίζεις ἀπὸ καιρὸ σέ καιρὸ μέσα ἀπὸ σωρό; ὁ Ζ. Οικονόμου εἶναι ποιητῆς πού ξέρει ὅτι ἀποστολὴ τῆς ποιήσης, δέν εἶναι νά θεραπεύει καταστάσεις, ἀλλὰ νά ἐλέγχει τὸ βάθος τους καί νά ἐντοπίζει τὸ πού ἀποβλέπουν.

— Μ. ΠΟΛΙΤΗΣ (ἀπ' τήν ἐφημερίδα «Ἐθνικός Κῆρυξ», 11-8-76): ... ὁ Οικονόμου ἔδωσε τὸ αὐθεντικὸ στίγμα τῆς ποιήσης του, πού ἐκινήθη σέ ὑψηλὸ ἐπίπεδο αισθητισμοῦ καί πνευματικῆς ἐγρήγορης. Ἐφερε στήν ποιήση τὴ δική του ἐκδοχὴ, ὄριμος, βαθύς, οὐσιαστικός καί μᾶς ἔδωσε ἓνα μέτρο ἀποτιμήσεως τῆς σύγχρονης ποιητικῆς δημιουργίας. Καθαρός λυρικός λόγος — ψυχὴ καί πνεῦμα σέ ἄρμονία —. Ἡ ποιήση τοῦ Οικονόμου μέ τὴ δική της παρασημαντικὴ, προσφέρει τὰ μυστικὰ της δῶρα. Ἄς τὰ δεχτοῦμε κι ἄς τὰ χαροῦμε.

— ΒΑΣΟΣ ΒΑΡΙΚΑΣ (ἀπ' τὸ «Συγγραφεῖς καί Κείμενα», ἐκδόσεις Ἐρμῆς, 1975): ... ὁ Ζήσης Οικονόμου τῆς «Ἀνάρρωσης» καί τῶν συλλογῶν πού ἀκολούθησαν (γιά νά μὴ ἀναφέρω τὰ δοκιμιά του καί τίς θεατρικὲς δοκιμὲς του) πού τὰ ἐπιτεύγματα τῆς ποιήσης του δὲ βρίσκονται μονάχα σέ πολὺ ἀνώτερο ποιοτικὸ ἐπίπεδο ἀπ' τὴν προσφορὰ τῶν περισσοτέρων ἀπ' τοὺς ποιητῆς πού θαυμάζει ὁ κ. Θέμελης, ἀλλὰ καί ἐπηρέασαν σημαντικὰ πολλοὺς ἀπ' αὐτούς. Ἡ ἄγνοια ἢ παράλειψη ἐλέγχει τὸ ἔωλο τοῦ ἐπιχειρήματος γιά «πρώτους διδάξαντας».

Ἐπίσης τοῦ Βάσου Βαρίκα στο «χρονικὸ τοῦ βιβλίου» στὴν ἐφημερίδα «Τὰ Νέα» (1946): ἓνα ποιητὴ στὴν πλήρη ὀριμότητά του μᾶς ἀποκαλύπτει τὸ «Σταυροδρόμὸ τοῦ χρόνου»... Ὁ λόγος ἐδῶ ἀντλεῖ τὴν ὑπαρξὴ του ἀπὸ μιὰ πλοῦσια ἐσωτερικὴ ζωὴ καί ἡ ἄμεση καί κατ' εὐθείαν ἐπαφὴ μ' ἓνα ὑγιὲς ἐνστικτο δίνει στὸ στίχο παλμό καί συγκίνηση. Ὑπάρχει ἓνα συναίσθημα εὐθύνης σέ κάθε πνευματικὴ ἐκδήλωσι τοῦ κ. Οικονόμου πού σέ ὑποχρεώνει νά σταθεῖς καί νά προσέξεις τὴν ἐργασία του... διακρίνεις μιὰ ἐνιαία καί ἀδιάσπαστη προσωπικότητα κι ἓνα δράμα πού τὸ ἴδιο στὸ βάθος παίρνει ὡστόσο στὴν ἐκδήλωσή του τίς πῶ διαφορετικὲς μορφές. Εἶναι ἴσως αὐτὸ ἐκεῖνο πού δίνει ἀτομικότητα στοὺς στίχους του κι ἓνα χρῶμα τόσο ἐντονα προσωπικὸ, πού ἀναγκάζει εὐθύς ἀπ' τὴν πρώτη ἐπαφὴ μαζί τους ν' ἀναγνωρίσει τὸν αὐθεντικὸ χαρακτήρα τῆς δημιουργίας τοῦ ποιητῆ. Ἡ μοῖρα τοῦ σύγχρονου πολιτισμοῦ εἶναι ἐκεῖνο πού περισσότερο ἀπὸ κάθε τι ἄλλο, ἀπασχολεῖ τὸν ποιητὴ. Κανένας ἄλλος, ἴσως, δέν αἰσθάνεται καί δέν ἀποδίδει μέ τόση ἐνταση τὸ σημερινὸ ἀδιέξοδο, ὅσο ὁ κ. Οικονόμου. Ἡ διάσπαση καί τὸ χάος τοῦ κόσμου πού μᾶς περιβάλλει, ἡ μεταβολὴ τῆς ζωῆς σέ μιὰ πράξη ὀλότελα τυπικὴ, τὸ πλέγμα τῶν ἄλυτων ἀντιφάσεων καί ψυχῶσεων ὑπὸ τὴν ἐπίρροια τῶν ὁποίων ζεῖ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος, ἡ ἀπειλὴ μᾶς νέας μεσαιωνικῆς νύχτας, πού ἀφαιρεῖ κάθε δυνατότητα ἐπιβίωσης ἀπ' τὸ πνεῦμα καί ρίχνει στὸ περιθώριο τῆς ζωῆς τὸν πνευματικὸ ἄνθρωπο, παραμένουν στὸ κέντρο τῆς δημιουργίας του... Τὰ ποιήματα τοῦ κ. Οικονόμου δέν ἀναπαύουν τίς αἰσθήσεις, ἀλλὰ κεντρίζουν τὴ σκέψη κι ἀναστατώνουν τὴ συνείδηση μέ τίς ἄπειρες προεκτάσεις τους. Τὸ σύμβολο σάν συμπτυκνωμένη ἔκφραση ζωῆς, ξαναβρίσκει τὴ θέση του στὰ ποιήματα τοῦ κ. Οικονόμου καί ὁ ποιητικὸς λόγος τὸ οὐσιαστικὸ του νόημα.

— ΑΛΚΗΣ ΘΡΥΛΟΣ: τὰ ποιήματα τοῦ κ. Οικονόμου ἐκφράζουν ὅμοια μουσικὰ τὴ νοσταλγία τοῦ ποιητῆ γιά ἓνα βύθισμα μέσα στὴ φύση... Τὴ φύση ὁ κ. Οικονόμου δέν τὴν αἰσθάνεται σάν ἓνα διασπαστικὸ στοιχεῖο, ἀλλὰ σὰ μητέρα γλυκεῖα, στοργικὴ καί χαϊδευτικὴ πού προσφέρει γαλήνη στὰ παραπλανημένα παιδιὰ της. Στὸ δοκίμιό του «Σκέψεις γιά τὴ μουσικὴ καί γιά τὴν ποιήση» οἱ ὀξείες παρατηρήσεις, οἱ βαθεῖς διεισδύσεις μέσα στὸν κόσμον τῆς τέχνης, παρ' ὅλες τίς περιορισμένες διαστάσεις τοῦ βιβλίου του, ἀφθονοῦν. Τὰ βιβλία τοῦ κ. Ζ. Οικονόμου προβάλλουν συγκλονιστικὰ τὴν ἀγωνία ἐνὸς πνευματικοῦ ἀνθρώπου πού διακρίνει ἄπειρα σημεῖα τὰ ὁποῖα φανερόνουν ὅτι ὁ πολιτισμὸς βρίσκεται σέ θανάσιμο κίνδυνον, μέ ἔχων δονῆσει, τὰ ἔχω ξεχωρίσει... (στὴν ἐφημερίδα «Ἑλληνικὸν Ἄλμα» 1945).

— ΑΡΗΣ ΔΙΚΤΑΙΟΣ (στὸ περιοδικὸ «Ὁ Αἰώνας μας», 1946): Γιά μένα, ὁ Οικονόμου εἶναι ἡ πῶ τελειωμένη πνευματικὴ φυσιογνωμία σέ ὀλόκληρη τὴν Ποιήσή μας ἀπὸ τὸ 1930 καί ὕστερα.

— Κ.Θ. ΔΗΜΑΡΑΣ (στήν εφημερίδα «Τό Βήμα» 23-12-45) με τίτλο «Ένας στοχαστής»: 'Από χρόνια αισθάνομαι ένα χρέος νά μέ βαραινεί, χρέος ήθικό και πνευματικό... χαίρομαι πού μου δίνεται ή ευκαιρία νά εκπληρώσω τούτο τό χρέος και νά τιμήσω καθώς πιστεύω όπως τού ταιριάζει έναν από τους πιό άξιους διανοητές τής καινούργιας ελληνικής πνευματικής γενιάς. Τό ύφος τών δοκιμιών του είναι αδιάκοπα ύψηλό, σάν σέ μιá έξαρση προφητική, ή φράση τους είναι συνήθως αποφθεγματική και σάν σφυρηλατημένη μέσα στις φλόγες μιās τραγικής πνευματικής και ψυχικής υπερέντασης.

— Π. ΦΛΩΡΟΣ (στό περιοδικό «Γράμματα», 1945): ... οι στίχοι του Ζ. Οικονόμου περιέχουν τή βιοθεωρία του κάτω από ποιητική μορφή. Και τά δοκίμιά του είναι ή νοηματική προέκταση και μεταγραφή τής διάθεσης αυτής σέ «σύστημα», άς πούμε, κριτικό-φιλοσοφικό. 'Η ποιητική διάθεσή του είναι ή λυρική διάθεση του πολιτισμένου (kulturylyrik)... από τό ένα μέρος ή άρνητική στάση αντίκειρο στή μηχανοποίηση τής ζωής, στό άνήλεο κατασκευάσμα αυτό τής νέας Τριάδας: τσιμέντο, βενζίνα και σίδερο, σ' αυτή τήν πραγμάτωση τής κόλασης στή Γη, και από τό άλλο ή κατάξλιωση τής έτσι πληγωμένης ζωής μέσα στή φύση του Θεού. Δηλαδή κατάφαση αντίκειρο στή ζωή, όχι όμως στή ζωή όπως τήν κατάντησαν οι φανατικοί βασανιστές του ανθρώπου, παρά στήν αιώνια ζωή πού Ισορροπείται ανάμεσα στή χειροπιαστή κυκλικότητα τής Βλάστησης και στήν ασύλληπτη κυκλικότητα του 'Ηλιου. Τά εκφραστικά μέσα πού μεταχειρίζεται ο Ζ. Οικονόμου ανταποκρίνονται άρμονικά στήν ποιητική του διάθεση, στό είδος τής ποιητικής του διάθεσης. Θέλω νά πώ πώς υπάρχει στά ποιήματα αυτά Ισορροπία περιεχομένου και μορφής, δηλαδή έσωτερικής και έξωτερικής μορφής... στους ελεύθερους στίχους του Ζ. Οικονόμου έχει τήν αίσθηση τής φυσικότητας. Φρονώ πώς αυτό προέρχεται από τήν ειλικρίνεια. 'Εδώ είναι ένας άνθρωπος πού δέν προσποιείται, δέ «μηχανεύεται»... ρυθμός υπάρχει αλλά διασπάζεται κάπου κάπου και θυμίζει παρόμοιες εκδηλώσεις στή σύγχρονη μουσική.

Στό βιβλίο του «Πολιτική και Πνεύμα» ο Ζ. Οικονόμου λογαριάζεται με όλους και με όλα... ο έλεγχος τής πολιτικής άσκειται από άνθρωπο υπεύθινο και βιολογικά ήμιγ (τονίζω τό στοιχείο υγείας σέ τέτοιου είδους έλέγχους)... Στήν «Κρίση τής 'Ηγεσίας» ο συγγραφέας καταπιάνεται με τά σημερινά αγωνιακά προβλήματα τής ήγετικής κρίσης, του διαιτισμού, τής πνευματικής αδράνειας και αδιαφορίας του πλήθους πού πέφτει με τά μούτρα στον τυφλοσύρτη τής προπαγανδιστικής «διαφώτισης» ... θίγει τόν καισαρισμό, τήν ειλικρινή και αγωνιζόμενη κριτική και τήν δύσκολη θέση τής σ' έναν κόσμο πού έξουσιάζεται από τόν διαιτισμό. Τελειώνει με μιάν επισκόπηση του σύγχρονου παγκόσμιου γίνεσθαι, τών γιγάντων πλοκών πού κυοφορεί και τής πιθανής επίδρασής τους στον πολιτισμό μας.

... τό βιβλίο τούτο, ανάμεσα στή σημερινή, άηδιστική συχνά, προσφορά τυπωμένου χαρτιού, αποτελεί φαινητή έξάρση... 'Όποιος παρακολουθήσει τόν Ζ. Οικονόμου στό ίσαμε σήμερα σύνολο τής εκδήλωσής του, θά πεισθεί πώς ή μοίρα του σύγχρονου ανθρώπου και του πολιτισμού του έχει γίνει γνήσιο βίωμα. Κι' αυτό σημαίνει κάτι, μέσα στο σημερινό χάος.

... 'Η γενική έντύπωση πού κάνει τό έργο του Ζ. Οικονόμου, είναι πώς έχει έξοικειωθεί με τήν έφιαλτική προβληματικότητα του σημερινού γίνεσθαι και εισδύει συχνά ίσαμε τίς πιό κρυφές πτυχές τής ... 'Όσο για τό ύφος, έχει παλμό, ή γλώσσα παραστατική, πολύ συχνά ποιητική.

— ΤΑΚΗΣ ΠΑΠΑΤΣΩΝΗΣ (περιοδικό «Ελεύθερα Φύλλα»): ... μένω κατάπληκτος μπροστά στο προφητικό και μεγαλόπνευστο αυτό βιβλίο, τό ξεχειλισμένο από πίστη. Μπροστά του άχρησά κάθε άλλη δημιουργία.

— Α. ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ (στά «Νέα Γράμματα»): ... ένα γνήσιο ποιητικό θέλητρο, μιá δύναμη γοητείας και ύποβολής.

— Κ.Α. ΜΕΡΑΝΑΙΟΣ («'Ο Αιώνας μας», 1947): ... είναι μιá πνευματική εύεργασία ή προσφορά βιβλίων όπως του κ. Ζήση Οικονόμου.

— Κ.Α. ΠΑΡΑΣΧΟΣ (στό περιοδικό «Νέα Έστία»): ... έναν πλούσιο έσωτερικό κόσμο φανερώνουν τά έντελώς ελεύθερα ποιήματα του Ζ. Οικονόμου. Και μόνο ότι ο νέος ποιητής ζει τέτοια δράματα, άνεβάζει άπροσμέτρητα στήν εκτίμησή μας τό βάρος του άνθρωπισμού του.